

2.30 Hrs

(75 MARKS)

Q. I. Answer questions in one or two sentences: (Attempt Any 6) (12 Marks)

प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यात द्या: (कोणतेही ६) (१२ गुण)

1. Define "Occupier" as defined under the Environment Protection Act, 1986/. पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत परिभाषित केल्याप्रमाणे "कब्जादार" परिभाषित करा
2. What does Article 51A (g) of the Constitution of India state?/ भारतीय राज्यघटनेचे कलम 51A (g) काय सांगते?
3. Write about two impacts of climate change on the environment./ वातावरणातील बदलाचे दोन परिणाम लिहा.
4. What is "public trust doctrine"?/"पब्लिक ट्रस्ट सिद्धांत" म्हणजे काय?
5. Write the basic objectives of the Kyoto Protocol./ क्योटो प्रोटोकॉलची मूलभूत उद्दिष्टे लिहा.
6. What is "village forest"?/"गावचे जंगल" (व्हिलेज फॉरेस्ट) म्हणजे काय?
7. What is the meaning of 'Specified Plant' as per the Wild Life (Protection) Act, 1972?/ वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, 1972 नुसार 'निर्दिष्ट वनस्पती' चा अर्थ काय आहे?
8. What is the meaning of the "captive animal" answer as per the Wildlife (Protection) Act, 1972?/ वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, 1972 नुसार "बंदिवान प्राणी" उत्तराचा अर्थ काय आहे?

Q. II. Write Short Notes (Attempt Any 2) (12 Marks) टिपा लिहा (कोणतेही २) (१२ गुण)

1. Public Interest Litigation and Environment Protection / जनहित याचिका आणि पर्यावरण संरक्षण
2. Montreal Protocol/ मॉन्ट्रियल प्रोटोकॉल
3. Functions of State Boards for the Prevention and Control of Air Pollution, under the Air Act, 1981/ वायु अधिनियम, 1981 अंतर्गत वायु प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रणासाठी राज्य मंडळांची कार्ये.
4. Solid Waste Management Rules, 2016/ घनकचरा व्यवस्थापन नियम, 2016

Q. III. Situational Problem (Attempt any 2) (12 Marks) (परिस्थितीजन्य समस्या)(कोणतेही २)

(१२ गुण)

1. The residents of the municipality used to suffer from stench and stink caused by open drains and effluents from alcohol plants flowing into the streets./ उघड्या नाल्यांमुळे आणि रस्त्यावर वाहत असलेल्या अल्कोहोल प्लांट्सच्या सांडपाण्यामुळे पालिकेच्या रहिवाशांना दुर्गंधी व दुर्गंधीचा त्रास होत असे.

- a. Define the type of nuisance that is applicable to the above situational problem/ उपरोक्त परिस्थितीजन्य समस्येला लागू होणारा उपद्रव प्रकार परिभाषित करा.
- b. Advise the residents of the municipality about the legal remedy they can seek against the alcohol plant?/ पालिकेच्या रहिवाशांना अल्कोहोल प्लांटवर काय कायदेशीर उपाय शोधता येईल याबद्दल सल्ला द्या?

2. Mr. A established an electric flour mill adjacent to Mr. B's house. The running of the mill produced such noise and vibrations that Mr. B and his family did not get peace during the day as well as at night/ श्री. अ यांनी श्री. बी यांच्या घराला लागून इलेक्ट्रिक पिठाची गिरणी स्थापन केली. मिल चालवण्याने असा आवाज आणि कंपने निर्माण झाली की श्री बी आणि त्यांच्या कुटुंबाला दिवसा आणि रात्री शांतता मिळाली नाही.

- a. Explain the actions that can be taken against Mr. A./ श्री ए विरुद्ध कोणती कारवाई करता येईल ते स्पष्ट करा.
- b. Explain any four impacts of noise pollution on human being/ ध्वनी प्रदूषणाचे मानवावर होणारे कोणतेही चार परिणाम स्पष्ट करा.

3. A group of illegal hunters entered a sanctuary carrying weapons, matchboxes, kerosene, etc. They succeeded in trapping one wild animal/ बेकायदेशीर शिकारींचा एक गट शस्त्रे, माचिस, रॉकेल इत्यादी घेऊन अभयारण्यात घुसला. एका वन्य प्राण्याला पकडण्यात त्यांना यश आले.

- a. Whether carrying weapons, matchboxes, kerosene, etc. into a sanctuary is allowed Explain the reasons/अभयारण्यात शस्त्रे, माचिस, रॉकेल इत्यादी नेण्यास परवानगी आहे का, कारणे स्पष्ट करा.
- b. Explain the actions that can be taken against the group of hunters in the above-given problem/वर दिलेल्या समस्येमध्ये शिकारींच्या गटावर कोणकोणत्या कारवाई केल्या जाऊ शकतात ते स्पष्ट करा.

4. Certain pipelines in the Hindustan Chemicals Production Unit burst open at midnight, because of which hazardous chemicals leaked out, causing great damage to the people residing in that area/ हिंदुस्तान केमिकल्स प्रोडक्शन युनिटमधील काही पाइपलाइन मध्यरात्री फुटल्या, ज्यामुळे घातक रसायने बाहेर पडली, ज्यामुळे त्या भागात राहणाऱ्या लोकांचे मोठे नुकसान झाले.

- a. Does the principle of absolute liability apply to the above problem? Explain/ वरील समस्येवर संपूर्ण दायित्वाचे तत्व लागू होते का? स्पष्ट करणे..
- b. Write the landmark judgment for the above problem where the judicial activism is reflected/ वरील समस्येसाठी महत्त्वाचा निर्णय नमूद करा जिथे न्यायिक सक्रियता दिसून येते.

Q. IV Long Answers (Attempt any 3) निबंध प्रकार उत्तरे (कोणतेही ३) (३९ गुण)

1. Define 'Environment'. Explain in detail the components of the environment and the factors affecting its quality 'पर्यावरण' परिभाषित करा. पर्यावरणाचे घटक आणि त्याच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणारे घटक तपशीलवार स्पष्ट करा.
2. Explain the salient features of the Stockholm Conference and its importance in India/स्टॉकहोम परिषदेची ठळक वैशिष्ट्ये आणि भारतातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
3. Explain the functions of the Central Pollution Control Board under the Water (Prevention and Control of Pollution) Act, 1974/ जल (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) अधिनियम, 1974 अंतर्गत केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.
4. Explain the powers of the Central Government to take measures to protect and improve the environment under the Environment Protection Act, 1986/ पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत पर्यावरणाचे संरक्षण आणि सुधारणा करण्यासाठी उपाययोजना करण्यासाठी केंद्र सरकारचे अधिकार स्पष्ट करा.
5. Analyze in detail the jurisdiction, powers, and proceedings of the National Green Tribunal under the National Green Tribunal Act, 2010/ राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण कायदा, 2010 अंतर्गत राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाचे अधिकार क्षेत्र, अधिकार आणि कार्यवाही यांचे तपशीलवार विश्लेषण करा.

*****